



Raadsvoorstel

Onderwerp: Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030
Datum: 24 mei 2023
Agendapunt: 8
Behandeling: Ter bespreking in raadsoverleg
Portefeuille-
houder(s): Burgemeester HJ Bolding
Steller: Rixt Vellenga (r.vellenga@hethogeland.nl), Maud Diemer (m.diemer@hethogeland.nl) &
Casper van Hoof (c.hoof@hethogeland.nl)
Zaaknummer: Z.HHL.075855

1. Samenvatting

Het college van Burgemeester en Wethouders heeft de geactualiseerde versie van het Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030 gereed. Eind 2022 is de gemeente Het Hogeland gestart met de actualisatie van haar Lokaal Programmaplan 2020-2023. Voor de uitvoering van het Lokaal Programmaplan 2023-2030 heeft de gemeente Het Hogeland de beschikking over het derde trekkingsrecht van € 18.700.000,-.

Daarom zet de gemeente Het Hogeland vanuit het gemeentelijk trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen in op programmalijnen 1 en 6 van het Lokaal Programmaplan: Toekomstbestendige bedrijvigheid & Pronkjewailen op 't Hoogeland. Bij de overige 4 programmalijnen blijven wij zowel ambtelijk als bestuurlijk betrokken. De uitwerking van de ambities en doelstellingen van die programmalijnen vindt plaats door gemeentelijke financiering, middelen uit Regio Deal, overige Nationaal Programma Groningen-middelen (zoals Impulsloket en Loket Leefbaarheid) en andere (Europese) financieringsbronnen.

Op 12 april 2023 is de gemeenteraad geïnformeerd door een raadsinformatiebijeenkomst. Na vaststelling door de gemeenteraad van deze conceptversie volgt indiening ter goedkeuring van het Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030 bij het programmabureau Nationaal Programma Groningen. Na goedkeuring van het bestuur van het programmabureau Nationaal Programma Groningen volgt de uitwerking en indiening van nieuwe Nationaal Programma Groningen-projecten vanaf 2024.

De beschikbare middelen uit het trekkingsrecht van Nationaal Programma Groningen staan vast. De financiële middelen die vanuit de parlementaire enquête gaswinning (PEGAS) naar de regio komen, zijn hierin niet opgenomen. Wanneer het college de gemeenteraad op 7 juni vraagt om een definitief besluit te nemen over de resterende middelen uit het trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen, is er ook meer bekend over de middelen die naar de regio komen vanuit de PEGAS.

De € 18.700.000,- uit de derde tranche van het gemeentelijk trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen is niet voldoende om de plannen zo compleet te kunnen uitvoeren. Daarom benadrukt de gemeente Het Hogeland dat het volledige trekkingsrecht van de vierde tranche ook ter beschikking van het gemeentelijk trekkingsrecht moet komen.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. Het concept Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030 vast te stellen;
2. Het concept Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030 ter beoordeling en goedkeuring in te dienen bij het programmabureau Nationaal Programma Groningen.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Het huidige Lokaal Programmaplan is in 2020 vastgesteld. Vanaf de start tot heden heeft de gemeente Het Hogeland vanuit haar trekkingsrecht 23 Nationaal Programma Groningen-projecten ingediend. Daarnaast zijn er meerdere Toukomst-projecten geland in onze gemeente.

De actualisatie van het Lokaal Programmaplan is gestart in het najaar van 2022 en bouwt verder op de resultaten uit de inwonersparticipatie van het 'Wenkend Perspectief' uit 2021. De afgelopen periode is er met interne beleidsteams, bestuurders en de gemeenteraad gesproken over waar en hoe de middelen uit het derde (en wellicht vierde) trekkingsrecht van Nationaal Programma Groningen tot aan 2030 op moeten worden ingezet.

Doel van het Nationaal Programma Groningen is dat Groningen een toekomstbestendig en leefbaar gebied blijft, met het behoud van de eigen identiteit, waar het goed wonen, werken en recreëren is. We hebben daarom besloten om, op basis van de interne gesprekken, de Imagomonitor, de Brede Welvaartsmonitor (zowel provinciaal als gemeentelijk) en het 'Wenkend Perspectief', in te zetten op programmalijnen 1 en 6 vanuit het gemeentelijk trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen. De overige 4 programmalijnen uit het Lokaal Programmaplan 2020-2023 blijven staan, maar daar wordt op ingezet vanuit andere financieringsmogelijkheden.

3.2 Bevoegdheid raad

De gemeenteraad dient, na goedkeuring van het bestuur van het Nationaal Programma Groningen, het geactualiseerde Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030 vast te stellen. Dit zal omstreeks eind november/begin december 2023 zijn.

De gemeenteraad is informatief al in het proces betrokken. Tijdens de informele overleggroep aardbevingsdossier/Nationaal Programma Groningen 2 november 2022 is de start van het actualisatieproces besproken. Vervolgens is er een raadsinformatiebijeenkomst gehouden op 12 april 2023 over de adviezen die zijn opgehaald tijdens het proces. Na die sessie is er nog een informele overleggroep aardbevingsdossier/Nationaal Programma Groningen geweest op 19 april 2023.

Na de definitieve vaststelling van de gemeenteraad van het Lokaal Programmaplan 2023-2030 omstreeks eind november/begin december 2023 wordt de gemeenteraad actief op de hoogte gehouden van de voortgang van de uitwerking van projecten middels memo's.

Indien er een project na de uitwerkingsfase gereed is om in te dienen bij het Nationaal Programma Groningen, keurt het college van B&W dit goed. De definitieve vaststelling van het project – na goedkeuring van het programmabureau – vindt plaats door de gemeenteraad.

3.3 Wettelijk of beleidskader

Het Lokaal Programmaplan 2023-2030 is geen gemeentelijk beleid of een wettelijke, gemeentelijke taak. De gemeenteraad is bevoegd om akkoord te gaan met het voorleggen van de conceptversie aan het programmabureau Nationaal Programma Groningen voor indiening en beoordeling. Na het beoordelingsbesluit is de gemeenteraad bevoegd om het Lokaal Programmaplan definitief vast te stellen.

3.4 Historische context

De provincie Groningen heeft al jaren te maken met de negatieve gevolgen van de gaswinning. Tegelijk zijn er veel kansen voor de regio die perspectief bieden. Daarom sloot het Rijk in 2019 met de provincie en de gemeenten in Groningen een overeenkomst voor Nationaal Programma Groningen.

Voor de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen stelt het Rijk 1,15 miljard euro beschikbaar. Een onderdeel van de afspraken is dat de gemeenten lokaal 'aan zet' zijn. Elke gemeente heeft een percentage van de beschikbare rijksmiddelen in de vorm van een trekkingsrecht en kan zelf vormgeven aan de doelen van Nationaal Programma Groningen. Een voorwaarde om hiervoor in aanmerking te komen is het opstellen van een Lokaal Programmaplan, in samenspraak met de eigen inwoners.

Ons Lokaal Programmaplan 2023-2030 beschrijft hoe de gemeente Het Hogeland voor de periode tot 2030 op lokaal niveau een bijdrage levert aan de ambities van Nationaal Programma Groningen. Het beschrijft het perspectief voor inwoners en ondernemers van de hele gemeente. Het Lokaal Programmaplan 2023-2030 is daarnaast een kader voor de concrete projecten die de gemeente Het Hogeland indient bij Nationaal Programma Groningen.

4. Beoogd resultaat (of effect)

De actualisatie van het Lokaal Programmaplan richt zich meer op de verbinding tussen de Hogelandsters, de gemeente Het Hogeland, het Nationaal Programma Groningen, de Baanbrekers en de overige regionale ontwikkelingen. De actualisatie is een nieuwe onderbouwing op het samenspel tussen inwoners, overheid, ondernemers, onderwijs en organisaties.

De eigenheid van Het Hogeland blijft verankerd in het Lokaal Programmaplan 2023-2030. Onze ambities zijn gelijk gebleven, maar concreter gemaakt en meer op maatschappelijke opgaves in het kader van de brede welvaart gericht. De aanscherping van het Lokaal Programmaplan heeft als doel om gericht de beschikbare middelen uit het trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen in te zetten. De keuze is gebaseerd op de resultaten uit de Brede Welvaartsmonitor en andere bronnen. Daarbovenop hebben wij onderzocht welke andere kansrijke financieringsbronnen er zijn voor de uitwerking van de bestaande programmalijnen. Daarom zetten wij de Nationaal Programma Groningen-middelen in op programmalijn 1 en 6, 'Toekomstbestendige bedrijvigheid' en 'Pronkjewailen op 't Hoogeland'.

De overige vier programmalijnen worden (mogelijk) met cofinanciering gefinancierd uit de Regio Deal, het Impulsloket en Loket Leefbaarheid en andere (Europese) financieringsbronnen.

We hebben hiervoor gekozen om de impact van het programma verder te vergroten en om met doelgerichte keuzes meer bij te dragen aan de brede welvaart. Door vanuit het gemeentelijk trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen slechts in te zetten op 2 programmalijnen, kun je veel meer impact maken op de brede welvaart dan wanneer je het trekkingsrecht evenredig verdeelt over 6 programmalijnen.

5. Toelichting

5.1 Argumenten/motivering

Argument 1: Doelgerichtere aanpak middelen Nationaal Programma Groningen en daardoor meer impact op de brede welvaart

Het maken van scherpere keuzes in waar wij de middelen uit het trekkingsrecht van Nationaal Programma Groningen op inzetten, zorgt voor een doelgerichtere aanpak van het Lokaal Programmaplan. Op die manier kunnen wij ook gericht participatie inzetten voor de uitwerking van nieuwe projecten. Daarmee kunnen wij ook de verwachtingen beter managen.

De brede welvaartsgroei die bereikt kan worden door een doelgerichtere inzet is groter dan dat wij de middelen van Nationaal Programma Groningen verdelen over de 6 programmalijnen. De overige programmalijnen laten wij niet vallen, maar investeren wij in via overige financieringsbronnen.

Argument 2: Betrokkenheid inwoners

Inwoners, onderwijsinstellingen en ondernemers zijn eerder actief betrokken bij het opstellen van gemeentelijke beleidsstukken, zoals de Omgevingsvisie en het beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving. Het gemeentelijke beleid op verschillende thema's is meegenomen in de analyse voor de actualisatie van het Lokaal Programmaplan. Dit geldt ook voor de uitwerking van de thematafels in het 'Wenkend Perspectief', die overeenkomt met de 6 programmalijnen. Bij de nadere uitwerking van de in het Lokaal Programmaplan 2023-2030 beschreven programma's, betreft de gemeente de inwoners gericht.

Een zorgvuldige doelgroepenbenadering zorgt dat wij gericht de Hogelandsters bereiken per programmalijn. Een gedegen keuze voor de uitwerking van projecten is cruciaal om zo de brede welvaart op de juiste plekken te laten landen voor diegenen die de plus uit de middelen van Nationaal Programma Groningen het best kunnen gebruiken.

Argument 3: Participatieproces uitwerking projecten uit Lokaal Programmaplan 2023-2030

Het doorlopen participatietraject voor het Lokaal Programmaplan 2020-2023 heeft tot nieuwe inzichten geleid. Tijdens de uitwerking van de projecten uit het eerste Lokaal Programmaplan zijn verwachtingen gewekt die de gemeente niet altijd heeft kunnen waarmaken. Het nieuwe participatieproces heeft daarom een duidelijker verwachttingsmanagement en afbakening van wat wel en wat niet gevraagd wordt. Daarnaast hebben de eerdere bijeenkomsten van het participatietraject van Lokaal Programmaplan 2020-2023 vanwege de COVID-19-pandemie digitaal plaatsgevonden. Hierdoor hebben inwoners minder goed mee kunnen doen.

De gemeente Het Hogeland laat in het Lokaal Programmaplan 2023-2030 ruimte om een nieuw participatieproces op te starten. We proberen op een zo goed mogelijke manier de verwachtingen te managen bij de inwoners. Juist om initiatieven die in 'niemandsland' lijken te zijn beland te voorkomen. Daarom vliegen we het participatieproces zo aan: voor deze uitwerking van de programmalijnen tot concrete projecten betreft de gemeente actief inwoners, ondernemers, het onderwijs en organisaties. Wij nemen de tijd om projecten met volledig draagvlak, afstemming en voorbereiding uit te werken. De gemeente Het Hogeland heeft tot eind 2029 de tijd om projecten in te dienen bij Nationaal Programma Groningen. Onze ambitie is om de eerste projecten in het kalenderjaar 2024 in te dienen bij het programmabureau Nationaal Programma Groningen. Een structurele verbetering op de brede welvaart kan enkel bereikt worden als de hele gemeente – en daarmee de regio – er profijt van heeft. Dit betekent niet dat de gemeente Het Hogeland lokale initiatieven niet meer ondersteunt.

Argument 4: Organiseren fondsendag voor initiatieven/ideeën uit de gemeente

In het najaar van 2023 organiseert de gemeente Het Hogeland een fondsendag voor initiatiefnemers van projecten/ideeën die niet (meer) in aanmerking komen voor Nationaal Programma Groningen-middelen. Tijdens de fondsendag krijgen zij tips, trucs, handvaten en informatie van en over andere financieringsbronnen, zoals het Impulsloket en Loket Leefbaarheid, maar ook bijvoorbeeld het Oranjefonds. Zo zorgen wij voor een warme doorverwijzing van initiatiefnemers in onze gemeente naar overige financieringsbronnen.

5.2 Risico's

Risico 1: Afkeuren Lokaal Programmaplan door beoordelingscommissie en/of bestuur Nationaal Programma Groningen

Met het indienen van het Lokaal Programmaplan 2023-2030 bij het programmabureau Nationaal Programma Groningen is het document nog niet goedgekeurd. Het bestuur van Nationaal Programma Groningen krijgt hiervoor advies van de onafhankelijke beoordelingscommissie. Uiteindelijk is de beoordeling van het bestuur van Nationaal Programma Groningen 'voldoet', 'voldoet onder voorwaarden' of 'voldoet niet'. Vervolgens dient de gemeenteraad van Het Hogeland het Lokaal Programmaplan nog definitief vast te stellen.

Om het risico tot afkeuren te verkleinen, hebben wij een prescan aangevraagd bij Nationaal Programma Groningen. De terugkoppeling van de prescan op ons Lokaal Programmaplan 2023-2030 hebben wij dan ook verwerkt. De belangrijkste punten waren het verduidelijken van de keuze waarom wij specifiek inzetten op twee programmalijnen vanuit de brede welvaart en waarom onze beoogde resultaten aangescherpt zijn.

6. Financiële aspecten en wijze van dekking

Voor de uitwerking van het Lokaal Programmaplan 2023-2030 tot aan 2030 worden de financiën gedekt vanuit het gemeentelijk trekkingsrecht. De gemeente Het Hogeland reserveert 4% van de derde tranche voor de uitwerking van het Lokaal Programmaplan. Dit omvat een totaalbedrag van € 748.000,-.

Daarmee blijft er € 17.952.000,- inclusief BTW over van het gemeentelijk trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen voor de ontwikkeling van projecten.

7. Inbreng belanghebbenden

De aanscherping die wordt ingebracht op het Lokaal Programmaplan zorgt voor een nieuwe doelgroepenbenadering. Hierin laten we ruimte voor de uitwerking van het proces voor de komende zeven jaren.

Door het gericht betrekken van de juiste doelgroep(en) wordt het proces van uitwerking tot aan indiening van een project bij het programmabureau Nationaal Programma Groningen doorlopen: inwoners, onderwijsinstellingen, ondernemers en overheid. Daarom en daarmee starten wij een zorgvuldig participatieproces. Dit blijft tot 2030 onze werkwijze voor het Lokaal Programmaplan. Zo voorkomen wij dat we 'ad-hoc' aanvragen in de toekomst indienen die relatief minder een bijdrage leveren aan de brede welvaarts groei en minder impact hebben op de leefbaarheid van de regio.

8. Vervolgtraject

8.1 Uitvoering

Het Lokaal Programmaplan wordt de komende zeven jaren tot uitvoering gebracht. De uitvoering is zichtbaar op basis van de projecten die na goedkeuring van het Lokaal Programmaplan 2023-2030 worden ontwikkeld met belanghebbenden en worden ingediend bij Nationaal Programma Groningen.

8.2 Tijdsplan

| Actie | Datum |
|---|---|
| Uiterlijke indiening geactualiseerd Lokaal Programmaplan Het Hogeland bij programmabureau Nationaal Programma Groningen | Maandag 12 juni 2023 12.00 uur |
| Uitspraak onafhankelijke beoordelingscommissie Nationaal Programma Groningen | 4 juli 2023 |
| Besluitvorming Algemeen Bestuur (AB) Nationaal Programma Groningen (in geval van voorwaarden) | Geen datum gepland door programmabureau |
| Besluitvorming Dagelijks Bestuur (DB) Nationaal Programma Groningen (in geval van géén voorwaarden) | 2 oktober 2023 |
| Fondsendag initiatieven/ideeën | Najaar 2023 |
| Nieuw participatieproces met doelgroep(en) | Vanaf november 2023 |
| Definitief goedkeuring door DB, ter vaststelling voorleggen aan gemeenteraad | Datum nog niet vastgesteld. |

8.3 Communicatie

Het kernteam Nationaal Programma Groningen organiseert een dag voor initiatiefnemers in de gemeente Het Hogeland die met hun ideeën niet (meer) in aanmerking komen voor gelden uit het gemeentelijk trekkingsrecht Nationaal Programma Groningen. Raadsleden hebben de snelheid van de (door)start van het Lokaal Programmaplan ook benoemd tijdens de raadsinformatiebijeenkomst van 12 april 2023. Daar helpt deze dag voor initiatieven ook aan bij.

In de luwte van de zomermaanden communiceert het kernteam Nationaal Programma Groningen over de voortgang van de lopende Nationaal Programma Groningen-projecten en start het team met de voorbereidingen voor het nieuwe participatieproces van de vertaling van Lokaal Programmaplan 2023-2030 naar projecten.

8.4 Evaluatie

We noemen in het Lokaal Programma 2023-2030 een aantal meetbare resultaten. Een deel van deze resultaten wordt gemeten via de monitoring van het programmabureau. Voor een aantal specifiek benoemde resultaten is dat niet het geval. Die monitoren wij als gemeente zelf gedurende de looptijd van het programma. In deze effectrapportage wordt ingegaan op brede welvaart, het imago, de vier centrale doelstellingen en de onderliggende indicatoren.

Om te meten in hoeverre de doelstellingen en ambities bereikt worden, faciliteert het kernteam Nationaal Programma Het Hogeland een eenvoudige en laagdrempelige monitoring en administratie op resultaten en middelen. Daarbij zorgen we voor een juiste afhandeling van de eisen die aan de (subsidie)middelen Nationaal Programma Groningen gesteld worden. Hierbij leggen we verantwoordelijkheden en beslissingsbevoegdheden zo dicht mogelijk bij de uitvoering. Het doel is om realistisch zoveel mogelijk inzicht te creëren in de voortgang waarop keuzes kunnen worden gebaseerd.

Bijlage(n):

1. Lokaal Programmaplan 'Kop op 't Hogeland' 2023-2030;
2. Overzichtskaart Nationaal Programma Groningen-projecten gemeente Het Hogeland tot aan 2023.

Achterliggende documenten:

Niet van toepassing.

Winsum, 9 mei 2023

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding